

Roger Graudy'nin Batı Medeniyeti ile Yüzleşmesi

Roger Graudy's Confrontation with Western Civilization

• Eyüp BEKİRYAZICI^a

^aAtatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,
İslâm Felsefesi ABD,
Erzurum, Türkiye

Received: 23.02.2022

Received in revised form: 10.03.2022

Accepted: 14.03.2022

Available online: 19.08.2022

Correspondence:

Eyüp BEKİRYAZICI

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,

İslâm Felsefesi ABD,

Erzurum, Türkiye

ebekiryazici@hotmail.com

ÖZ Roger Garaudy, Doğu Batı medeniyetleri muhasebesi ve diyalogu denildiğinde akla gelen en önemli çağdaş düşünürlerden biridir. Fransa'da devlet adamı olarak üst düzey görevler üstlenmiştir. Fransız Komünist partisinde etkin rol almış, bu vesileyle dünyanın pek çok ülkesinde bulunmuştur. Sorbonne Üniversitesinde aldığı eğitimle Batı Medeniyetinin tarihsel birikimini ayrıntılarıyla tanıma fırsatı edinmiştir. Askerlik vazifesi ve savaş yıllarında Batı dışı medeniyetlere ilişkin gözlem ve değerlendirmelerde bulunma fırsatı elde etmiştir. Afrika tecrübesi, Batı Medeniyeti ile Doğu arasında karşılaştırma yapabilme imkânı edinmiştir. Gençlik yıllarından beri insanlığın refah ve mutluluğu yolunda hedefler belirleyip sorumluluk üstlenmesi mücadelelerle dolu bir hayat sürmesini sağlamıştır. Hayatının son demlerinde gayesini gerçekleştirme adına İslâm'ı seçmiştir. Bu bağlamda Garaudy, ömrü boyunca; hakların üstünlüğüne değil emeğin sömürüsüne, adalete değil rekabete, barışseverliğe değil kapitalizme, sömürüye ve maddiyata dayalı olan Batı'nın siyaset ve ahlaki yaklaşımıyla hesaplaşmayı seçmiştir. Garaudy, Batı'nın kendi egoizminden vazgeçip diğer medeniyetlerle gerçekleştireceği sağlıklı bir diyalogun, insanlığın geleceğini toplu bir intihardan kurtaracak yegâne çözüm olduğunu benimsemiştir. İslâm'ın, diğer kültür ve medeniyetlere göre sahip olduğu İlahî ve beşerî kazanımların insanlığın kurtuluşunda önemine dikkat çekmiştir. Yeryüzünde birlik, adalet, barış ve sevginin hâkim olacağı bir düzen için mücadele etmiş ve geriye bu düşüncelerini içinde topladığı pek çok eserini miras bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diyalog; sömürü; kapitalizm; Marksizm; Batı medeniyeti; kültür

ABSTRACT Roger Garaudy is one of the most important contemporary thinkers that comes to mind when it comes to the accounting and dialogue of East and West civilizations. He held high-level positions as a statesman in France. He took an active role in the French Communist Party, and during this role he was found in many countries of the world. With the education he received at Sorbonne University, he had the opportunity to get to know the historical accumulation of Western Civilization in detail. During his military service and war years, he had the opportunity to make observations and evaluations about non-Western civilizations. His Africa experience has given him the opportunity to make comparisons between Western Civilization and the East. The fact that he has set goals and assumed responsibility for the welfare and happiness of humanity since his youth has led to a life full of struggles. In his last days, he chose Islam in order to realize his goal. In this context, Garaudy throughout his life; based not on the rule of rights but on the exploitation of labor, not on justice but on competition and not on pacifism but on capitalism, exploitation and materialism; He chose to settle accounts with the political and moral approach of the West. Garaudy has adopted as the only solution that will save the future of humanity from a mass suicide, that the West will give up its own egoism and have a healthy dialogue with other civilizations. He drew attention to the importance of the divine and human achievements of Islam compared to other cultures and civilizations in the salvation of humanity. He fought for an order in which unity, justice, peace and love would prevail on earth, and he left behind many of his works in which he collected these thoughts.

Keywords: Dialogue; exploitation; capitalism; Marxism, Western civilization; culture

EXTENDED ABSTRACT

This study deals with the struggle of a contemporary thinker against many problems that today's humanity must face. Our article includes Garaudy's solution suggestions that draw attention to the importance of East and West preferring dialogue instead of a mutual war situation. In our study, we tried to present Garaudy's own works directly to the reader. Therefore, we did not turn to secondary studies. We aimed to set an objective attitude as much as possible in our comments and evaluations. This way, we wanted to provide an opportunity for the reader to make their own deductions.

Garaudy's whole struggle is to have a share in the salvation of the universe that is dragged into disaster and the human on the verge of suicide. He calls out to all humanity and exclaims that the cultural heritage of humanity contains the necessary principles for the realization of this salvation. What needs to be done is to rekindle them from their ashes. Garaudy describes his flutter as a call made from the night to invite everyone to join the sunrise.

The thinker warns people against all kinds of bigotry, nationalism and all dogmatic obsessions that are the source of war. It invites humanity to action that will transform the economy, politics, education system and faith by taking its future into its own hands. It emphasizes that the power to realize this is available in man. It cries out that it will be the disaster of humanity to continue exploitation and capitalism under the leadership of the West, instead of unity and brotherhood.

Garaudy is a militant intellectual who has remained faithful to the honor of science and has fulfilled what is necessary. As a result of this, he severely criticized those who remained silent, did not struggle, and frankly did not take sides against the problems of the age. According to him, anyone who realizes the absurdity, uselessness and exploitation of the system and does not criticize is a "traitor" or "renegade". Because a total struggle is required against everything that rots and corrupts. Everyone should strive to act within his means for the salvation of humanity. The salvation of humanity is in the universal ummah to be formed in the brotherhood of faith. The only way to do this is in the dialogue to be established based on the common values of the past.

Garaudy states that in terms of being the caliph of Allah, man, as the active being of the earth, must have some consequences and responsibilities for the affirmation of tawhid. These are: Rejecting the orders built by the West on the concept of nation, accepting that Allah is the only creator and humanity is one. As a requirement of this union, to stand against capitalism, which separates the people from the owners of the means of production and the workers whose labor is exploited by these bosses. It also rejects divisive systems that do not take into account the divine dimension of human beings, such as capitalism, which puts the individual, whom Allah has made him believe to be self-sufficient, at the center of everything. He considers it necessary for a person of this quality to understand the divine message that humanity needs and to take responsibility for the unity and salvation of humanity. The thinker is sure that the ummah consisting of these people can solve the problems of the age with the spirit of the Qur'an.

The works of the thinker, whose life story, world of thought, struggle and design for the future we are trying to discuss briefly, continue to serve all humanity in the same way today.

Garaudy, Fransa'nın Marsilya şehrinde dünyaya gelmiştir (1913). Ailesinin dini tutumu nedeniyle gençliğinde ilgi duyduğu Hıristiyanlığı benimsemiştir. Sosyo-ekonomik sıkıntıların ağır yükünü hissederek tüketilen bir çocukluktan sonra daha büyük sorunlarla yüzleştiği gençliğinde bir süre "*Protestan Gençlik Teşkilatının Başkan*"lığını yapmıştır. Öğrencilik yıllarında komünizmi yoksullara sahip çıkan bir sistem olarak görüp 1933'te Komünist Partisi'nin gençlik kollarına katılmış, otuz yedi yıl boyunca partinin çeşitli kademelerinde çalışmıştır.

İkinci Dünya Savaşı esnasında deneyimlediği hadiseler, hayatını yeniden gözden geçirmesine, en zor koşullar altında varoluşu sorgulamasına neden olmuştur. Buradan hareketle askerliğin mantıkdışı kurallarını, savaşların anlamsız ölümlerini, barışların belirsiz içeriğini devamlı eleştirecek hatta eyleme geçerek protestolar, bildirimlerle her türlü vahşete karşı duracaktır. Bunun neticesi disiplin cezaları, uyarılar, hakaretler, kınanmalar, şiddete maruz kalma gibi bedeli ağır itibarsızlaştırmalar olacaktır. Nerede olursa olsun bildiği hakikatten taviz vermeyen ve doğruyu konuşmaktan kaçınmayan yapısı başını devamlı derde sokmuştur. Askerliği sırasında Fransız hükümetinin Hitler'le anlaşmasını kışlada protesto eden bildiriler hazırladığı için Fransız sömürgesi Cezayir'e sürgün kampına gönderilmiştir. Ancak haksızlığa karşı kurulmuş bir saat zamanı geldiğinde elbette görevini yapacaktır. Dil, din, ırk ya da herhangi bir farklılık bu evrensel duruşa mâni olamayacaktır. Otuz üç ay hapis ve kamp hayatı yaşayacaktır. Kamp subayının emrine karşı geldiğinde, kurşuna dizilecekken Müslüman askerlerin,

“İnancımızda silâhsıza ateş edilmez” şeklindeki itirazları sayesinde kurtulacaktır.¹ Bu olay, sonraki yıllarda dönüşüm ve değişiminde belirleyici olacaktır.

Garaudy savaş bitip terhis olduğunda, “İsyandan başka bir saadete ve isyandan başka bir sevgiye inanamaz oldum” diyecektir. Düşünürün Fransa’yı değiştirme hayali, dâhili ve harici sebeplerin oluşturduğu toplumsal olayların yoğunluğu ile yön değiştirmiş kendini bir anda siyaset meydanında bulmuştur. 1962’lere kadar çeşitli dönemlerde milletvekilliği ve senatörlük yapmış, çeşitli eğitim kurumları ve üniversitede öğretim görevliliğinde bulunmuştur. Eserleri, konferansları ve eylemleriyle bir yandan parti çapında öte yandan dünyaca bir üne sahip olmuştur.

Düşünürün fikrinsel gelişimi ve öğrenim serüveni de fırtınalı hayatı gibi hayret verici karşılaşmalara sahne olmuştur. Fakülte yıllarında bir mistik edasıyla konferanslarını dinleyip yolunda yürüdüğü Maurice Blondel,² bütün hayatını şekillendirecek eylem felsefesinin filizlerini düşünce dünyasında yeşerten isim olmuştur. Garaudy ilerleyen süreçte filozof Gaston Bachelard’ın yanında tez hazırlayarak Sorbonne Üniversitesi’yle Moskova Bilimler Akademisi’nden felsefe alanında doktor unvanı alacak; felsefe ve estetik profesörü olacaktır. Eğitiminin ilerleyen safhalarında Almanca, İngilizce, Rusça ve öğrenecektir. Siyaset arenasında ise milletvekili, senatör ve meclis başkan yardımcısı sıfatıyla on altı yıl parlamentoda görev alacaktır.

1970’ler onun için siyasetten uzak araştırma, inceleme, eser telifi yılları olmuştur. Batı medeniyetiyle hesaplaşma, üçüncü dünya ülkelerinin sefaletinin sebeplerini araştırma, insanlığın temel problemlerine çözüm arayışla geçen yoğun yıllar. Bu yıllarda hayallerini gerçeğe dönüştürebilmek için Paris’te, Tahran’da, Cenevre’de ve Kurtuba’da hızla şubeleri açılacak olan, *Medeniyetler Diyalogu Enstitüsü*’nü kuracaktır. Bundan sonra Garaudy ömrünün sonuna kadar bu ideale insanlığın yararına olacak sistem, yöntem ve uygulamaları bulup ilân etmek için dünyayı dolaşacaktır. Hakikat araştırmalarının bir sonucu olarak, ideale en uygun dini bulacak ve 2 Temmuz 1982’de Cenevre’de İslâm’ı seçerek Müslüman olacaktır.

İslâm Dünyasına ilgisinin doğal bir sonucu olarak, direnişçi ruhu onu ezilenlerin yanında yeni bir mücadeleyle gündeme taşımıştır. Filistin davasına sahip çıkması ve İsrail Siyonizm’ini kitaplarında dile getirmesinden ötürü Batılı basın ve yayın organları tarafından aforoz edilecek; böylece kendisine büyük kitabevelerinin ve yayın kuruluşlarının kapıları kapanacaktır. Hatta *İsrail Mitler ve Terör* kitabı yüzünden ceza alacak. Ancak o insanlık adına çıktığı yolculuktan geri adım atmayacaktır.³ Garaudy’nin sadece ana hatlarıyla ele almaya çalıştığımız hakikat arayışı ile yoğunlaşmış üretken, dinamik, fırtınalı, direnişçi hayatı 13 Haziran 2012’de Paris’te sona ermiştir.

Her anı eylem, direniş, arayış ve davetle geçen yoğun yıllarında Garaudy, çok sayıda esere de imza atmıştır, seksene yakın eseri yayımlanmıştır. Buna ilaveten yüzlerce makalesi ve sunumu, kurduğu bir vakıf, günümüzde kapanmış olan iki enstitüsü, iki üniversitesi, Afrika kültürüne dair kendisinin yönettiği uzun metrajlı bir filmi, İslâm sanatıyla ilgili İspanya devlet kanalında yayımlanmış bir

¹ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.68; Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1015, s. 276.

² Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.46; Garaudy, *Batı Terörü*, çev. Ayşe Meral, Pınar Yayınları, İstanbul 2008, s. 31; Garaudy gibi Nurettin Topçu da Blondel’in eylem felsefesini, Fransa’daki eğitimin tamamlayıp yurda döndüğünde hareket felsefesiyle hayata geçirecektir.

³ Bkz. Cemal, Aydın, “Roger Garaudy”, *Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni*, İnsan Yayınları, İstanbul 2015, 10/681-682; Cemal Aydın, “Roger Garaudy”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2020, Ek cilt 1, s. 463-466; Ayrıca Bkz. Roger Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*; Roger Garaudy, “Yayınevinin Sunuşu” *İslâm’ın Vadettikleri*, s.5-7; Cemal Aydın, “Garaudy Bibliyografyası”, *21. Yüzyılda İslâm’ın Dirilişi*, s.113-128; Garaudy, *Yaşanmış Şiir: Don Kişot*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul 2021, s. 13.

televizyon dizisi ve yüzlerce konferansı vardır. Hakkında çok sayıda tez yapılmış, yirmiyi aşkın kitap yayımlanmıştır.⁴ Eserlerinin önemli bir kısmı Türkçe'ye çevrilmiş, birçoğu da kırktan fazla dile tercüme edilmiştir.⁵ Düşünürün eserlerinin neredeyse tamamının yayınlanmış olması, araştırmacı ve okuyucuların düşünce dünyasına nüfuz edilebilmesi adına oldukça değerlidir.

BATI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ KARŞISINDA GARAUDY

Garaudy, Fransa'nın beşerî ve kültürel coğrafyasının, kendisini hedeflerinden uzaklaştırıp, iradesi ve geleceğine ipotek koyup, yönlendirilerek eğitilebileceğini çok erken yaşlarda fark etmiştir. O, birilerinin dikte ettiği sınırlar içerisinde yaşamayı kabul edecek bir fitratta değildir. Bu bağlamda genç Garaudy içinde yaşadığı şartları çoktan sorgulamaya başlamıştır. Şöyle diyordu: "*Kültür mü? O bana uydurma bir soy kütüğü, sahte bir bilinç veriyor... Kültürün dünyası ne kadar güzel. Bana bir gelecek veremediği için, bir geçmiş sunuyor. İşlerin ve düşlerin, kültürlerin ve dinlerin tarihini ve bütün bunları çarpıtarak, imparatorlukların ve onların savaşlarının tarihini.*"⁶ Görülüyor ki, Garaudy okullardaki eğitimin, insanlara biçimlendirilmiş bilgiler yığını empoze eden aksaklığını çoktan fark etmiştir. Bu duruma ilişkin önce şüpheleri, akabinde itirazları ortaya çıkar. Felsefe öğrenciliği yıllarında muhatap olduğu büyük düşünürlerin yüzyıllar içerisinde oluşturduğu hayattan kopuk düşünce ve bilim sarmalının dışında süredilen kaosun, şiddetin, sefaletin, tahakkümün varlığıyla yüzleşir.⁷ Gerçekten de onun ömrünün bundan sonraki kısmı insanı ve insanlığı, bütün saldırılardan, zalimliklerden, haksızlıklardan, baskılardan, adaletsizliklerden, ötekileştirmelerden, sömürülerden kurtarabilme mücadelesiyle devam edecektir. Bu sebeple o ilk önce doğduğu, eğitimini aldığı coğrafyanın kültürü ile yüzleşecek, hesaplaşacaktır.

Garaudy hayatının çeşitli safhalarını aktarırken bilinçli bir şekilde "*yaşadıklarım*" ifadesini kullanır. Bu hayatının her anına yüksek bir özgüvenle sahip çıktığının göstergesidir. Çünkü hayatında birbiri ardınca büyük değişimler yaşamıştır ve birileri için bu dönüşümler eleştiri hatta alay konusu bile edilecektir. Oysa o bu tür eleştirilere adeta meydan okuyarak, bu değişimleri, "*bütün evren muazzam bir değişim geçirirken, olup bitene bir kadavra gibi sessiz kalmaktansa, bu olağanüstü gelişmenin kendisindeki karşılığı olarak*" açıklar. Çünkü ona göre değişebilmek, bir köşeye çekilip kaderine razı olma miskinliği yerine, fırtınalar karşısında direnerek hayata anlam katmaktır. O büyük çoğunluğun aksine kendisine biçilen rolü üstlenmek yerine, hem kendi hayatı hem de toplum hayatı için bir "*anlam arayışına*" girmiştir. Kolay olan durağanlık yerine zor olan değişimi seçmiştir. Sisifos'un yerine, Don Kişot olmayı tercih etmiştir.⁸ İnsanın metafizik boyuta erişebilme mücadelesini seçmiştir. Onun, uğruna her şeyi göze aldığı gayesi; Yaratıcı Allah karşısında insanın bağımlılığının kabul edilmesi ve her ferдин diğer bütün insanların kaderinden sorumlu olması yani bir yönüyle "*aşkınlık*" diğer yönüyle "*topluluk/birlik*"tir. Belirlediği gayeye erişebilme yolunda güçlüklerle karşılaştığında, **gayesini değil, topluluğunu** değiştirmiştir.⁹

⁴ Bkz. Cemal, Aydın, "Roger Garaudy", *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*, İnsan Yayınları, İstanbul 2015, 10/681-682; Cemal Aydın, "Roger Garaudy", s. 463-466.

⁵ Bkz. Cemal Aydın, "Roger Garaudy", s.463-466; Cemal Aydın, "Garaudy Bibliyografyası", *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, Timaş Yayınları, İstanbul 2021, s. 209-224; Cemal, Aydın, "Roger Garaudy", *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*, 10/681-682; Cemal Aydın, "Roger Garaudy", s. 463-464;

⁶ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.33-34.

⁷ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.34; Garaudy, *Batı Terörü*, s.26.

⁸ Yirmi yaşında iken Don Kişot'u kendisine rehber edinen Garaudy'ye göre, Don Kişot her türlü haksızlıkla yüzleşip, hayatın hakkını veren gerçek bir kahramandır, dahası o hırsının egemenliği peşinde koşan Sezar ve Napolyon gibi şahsiyetlerden daha gerçekçidir. Bunun içindir ki, onlar tarih sayfalarında kalırken, Don Kişot bütün insanların hayrını istemenin sembol ismi olmuştur. Bkz. Garaudy, *Yaşanmış Şiir: Don Kişot*, s. 13.

⁹ Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi Garaudy'nin Felsefi Vasiyeti*, s. 17-18.

Dünyanın, İkinci Cihan Harbine evrildiği yıllarda Garaudy de zihnen, devrim üstüne devrim yaşayacaktır. Özellikle felsefi okumaların ortaya çıkardığı bilinç onu sabit noktaların ötesine taşıyacak ve kendini keşfe kapı aralayacaktır. Bu deneyimlerden birini Hegel'den Kierkegaard'a geçtiğinde gerçekleştirecektir. Kendini keşfetme adına fikri deneyimler elde ettiği Hegel, Marks, Kierkegaard'ın düşünceleri onun için sıra dışı bir yolculuğunun azıkları olacaktır. Özellikle Kierkegaard'ın katkısıyla mücadelesini anlama imkânı bulduğu Hz. İbrahim (a.s.) imanı/teslimiyeti ona farklı bir dünyanın kapılarını aralayacaktır.¹⁰ Böylece aklın ötesinde hakikat olan imanı, Hz. İbrahim'in kurban fedakârlığında sarsıcı bir idrak ile anlamlandırırken, kendi iç dünyasına manevi bir yolculuğun da fitilini ateşleyecektir. Bu esnada “*Kierkegaard ile birlikte, bizim küçük mantıklarımızın ve küçük ahlaklarımızın ötesinde, kavminin bütün normlarını kırdığı için görünürde çılgın olan İbrahim'inkine benzer kurbanların var olduğunu fark ettim.*”¹¹ diyecektir. Böylece yaşamı boyunca haksızlıklara karşı vereceği her türlü mücadeleyi besleyecek iklimi bulmuş, yolunu ışıtaacak meşaleyi tutuşturmuştur.

Garaudy, herkes gibi kolay olanı yapıp, hayatı olduğu gibi benimsemek yerine, zor olanı isteyip, onu olması gerektiği şekilde düzeltmeyi seçmiştir. Bunun için hayatın, karşısına çıkardığı her imkânı, nimeti ya da külfeti, ileri bir hamle yapmak için fırsata dönüştürmüştür. Bu anlamda üniversitedeki danışmanı ve aynı zamanda kişiliğini inşa eden mimarlardan biri olarak Bachelard'ın, tezini savunduktan sonra kullandığı şu ifadeler onun için oldukça eğitici olmuştur. “*Teziniz konusunda sizinle hiç de aynı kanaatte değildim, fakat sizi etkilemek değil, size yardım etmek istiyordum.*” *Tez yönetme sırası bana geldiğinde yararlanacağım büyük bir ders. Kaybedilmiş büyük bir fırsatın acısı hâlâ içimde. Böylesine alçak gönüllü bir deve yaklaşma şansını elde ettim de kendisindeki büyük değişimi o zaman keşfedemedim.*”¹² O zaman tam olarak kavrayamadığı insanın potansiyelini fark etmesine yönelik bu yüksek bilinci daha sonra özümsemiğinde hayatında önemli bir eşiği daha aşmış olacaktır.

Garaudy, Komünist Parti'den ayrıldıktan sonra bir felsefe profesörü olarak özellikle estetikle ilgili çalışmalar yürütmüştür. Bu anların birinde, karşılaştığı Afrika'ya dair bir **maske** ile yeni bir yüzleşme, yeni bir hesaplaşma içine girecektir. Bu maske, çepeçevre kuşatmış, sınırlandırmış bütün maskeleri fark etmesini sağlayacaktır. Anlayacaktır ki resmi felsefe eğitiminde her şey bilinçsizleştirmeye yöneliktir. O, hangi sahtekârlığın ve hangi tahrifatın kurbanı olduğunu ancak elli yıl sonra üniversitede profesörken fark edecektir. Böylece Garaudy, bu karşılaşmayla o ana değin, sadece doğum yeri olarak değil, kültür ve yaşama tarzı olarak da sırf **Avrupalı** olduğunu fark edecektir. Bu maske ona hayatının bir bilançosunu çıkarma imkânı sağlayacaktır. Böylece anlayacaktır ki, felsefe profesörü olarak, bütün meslek hayatını Batılı olmayan düşünceleri hiç tanımadan geçirmiş, dünyanın geri kalanından asla haberdar olmamıştır.¹³ “*Öğrendim ki ben Batılı olmayan felsefe konusunda hiçbir şey bilmeden lise ve üniversitedeki bütün felsefe derslerini takip edebilmiş ve lisans, doçentlik ve devlet doktorası gibi unvanlarımın hepsini alabilmişim. Batı'nın herhangi bir üniversitesinde Çin, Hint, İslâm felsefesi ya da dünyanın başka bir bölümün felsefesi hakkında hiçbir şey bilmeksizin felsefe dersi*” verilebiliyor, Doğu'nun, Afrikalılarının veya Amerika yerlilerinin dünya görüşlerinin hiçbirisi dikkate alınmıyordu. Bu farkındalıkla o, yeni kazanımlar elde edecektir. O, felsefe doçenti olduğu halde bütün imtihanlarını Hint, Çin ve İslâm felsefeleri hakkında tek bir kelime bile bilmeden vermiş olduğunu itiraf ederek, ilmin namusuna sahip çıkacaktır. Onu yetiştiren Batı akademisi bu konuda önyargılıdır ve Batı merkezli bilim anlayışı kendi

¹⁰ Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.37.

¹¹ Garaudy, *Batı Terörü*, s. 26; Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s. 45.

¹² Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.137.

¹³ Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.246; Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s. 29.

dışındaki medeniyetleri görmezden gelmektedir. Bunu tespit ettiğinde, Batı ile en büyük hesaplaşmalardan birine girecektir. Dünyanın Fransa'dan, Avrupa'dan ibaret olmadığını, insanî bilgeliklerin Batı dışında aydınlatıcı birçok kaynağının farkına varacaktır. Bu karşılaşma ona bir başka açıdan, kendisini, insanlığı ve Tanrı'yı yeniden keşfetmesinin yolunu açacaktır.¹⁴

Batı'nın dünyanın bütünü olmadığını öğrenen düşünür için artık, Batı ile Doğu, gelişen ve gelişmekte olan ülkeler, kalkınma ve geri kalmışlık, üretim ve tüketim, zenginlik ve yoksulluk gibi kavramlar bambaşka bir anlam dünyası ile belirginleşir. Bu bağlamda o, Kuzey ve Güney arasında belirteç olarak kullanılan, "gelir dengesizliği" ya da "gelişmiş ülkeler", "üçüncü dünya ülkeleri" ayırımıyla buralara dayatılan yoksullaştırıcı, ötekileştirici, özgüven kırıcı rolleri görmüş, insanlığa karşı girişilen bu acımasız savaşta tarafını ilan etmiştir. Bundan sonra Garaudy; alın teri, emeği, doğal zenginlikleri sömürülen dünyanın mazlum bölgelerine karşı daima sorumluluk duyacak ve onlarla hareket edecek, hepsine ulaşamamanın vicdani ıstırabını çekecektir. Ancak fiilen yanlarında olamasa da yazılarıyla, konferanslarıyla, protestolarıyla onlarla bir bağ oluşturacaktır. Gelişmenin; tabiat ve insanlığın geleceğini yok etme üzerine kurulduğu bir dünyada, böylesi bir ayrışmanın ve yıkımın kabul görmesine isyan edecektir. Bu durum karşısında ses vermesi gereken çevrelerin sessizliğini ise hiçbir zaman mazur görmeyecektir. Çevre, iklim, insan ve maneviyat tüketilip yerine bir anlamda makineleşmiş bir düzen kurulurken niçin herkesin suskun olduğunu daima sorgulayacaktır.

Garaudy, insanı sahip olduğu değer ve evrendeki konumu açısından inceleyip, onu kuşatan şartlarla yüzleştirdiğinde, insanı köleleştiren, evreni tahrip eden bütün düzenlerin farkına varır. Varoluş amacından uzaklaştırılan, sömürülen insanı uyarmak, tabiatın servet hırsıyla tüketilmesini önlemek için yoğun ve kararlı bir eylem başlatır. Öncelikle kitlelerin, para ve güç sahiplerinin hizmetkârı olarak yaşadığı bir dünyaya itiraz eder. Belli normlara göre birbirini tekrar eden yönetim ve yaşam biçimlerini tehlikeli bulur. Kendinin farkında olan insanın statükoya başkaldırmasını öngörür. Bunun için değişimi zorunlu görür. Ancak öncelikle değişimi sağlayacak bilinç oluşmalıdır. Oysa toplumların bu bilince erişmesine engel olmak için güçlü bir hazırlık vardır. Ona göre, "*Direnme, dünyanın eski ve yürürlükteki kanununa göre yaşamayı veya bugünün uzantısı olacak bir geleceği yeniden üretmeyi reddetme, ancak kaosun, anlamsızlığın bilincine varmakla başlayabilir.*"¹⁵ Bu düzeyi elde edebilmek insanlığın geleceğini kurtarabilmek adına çok önemlidir. Düşünür günümüzde insanların böylesi bir anlayışa yakın olmadığını düşünür ve sorar:

"Bugün, bu bilinçlenmeye engel olan nedir?bMilyarlarca insanın bilincini şekillendiren, bilgilendiren ve bozan nedir? Dünyanın "para babaları" tarafından Hollywood'da üretilen, sinemalar, televizyonlar ve videokasetler aracılığıyla Dakar'dan Paris'e veya Taipei'ye kadar yayılan bir karşı kültür (anticulture)."¹⁶ Düşünüre göre insanlar, yönetmeyi kendine mahsus sanan bir azınlığın elinde sinema, televizyon, basın, para, uyuşturucu, müzik vb enstrümanlarla gerçek hayattan kopuk sömürülmeye müsait bir yaşama mahkûm edilmişlerdir. Bu sahte yaşımı benimsemiş topluma, yabancılaşmaya ve yozlaşmaya gençlerin direnebilmesi için kahraman olması gerekecektir. Oysa bu konuda onlara yardım edebilecek ne bir kurum ne de bir topluluk vardır. Zira bir otoriteden yoksun parçalanmış ailelerin, hayati sorunlara artık çözüm getiremeyen, kendi cinsel saplantıları üzerinde, sanki o saplantılar çağımızın tek sıkıntısıymış gibi, ahlak dersi veren, libido birikimlerinden çıban çıkaran, boş veya ara sıra

¹⁴ Garaudy, *Batı Terörü*, s. 38; Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s. 29; Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s. 165.

¹⁵ Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.441.

¹⁶ Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.441.

dini törenlerle dolan kiliselerden yardım beklemesi boşunadır. Ekonominin, tekniğin yahut devlet aygıtının ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir uyum ve bütünleşme aracı haline gelmiş okulların da onlara bir yardımcı olmayacaktır.¹⁷ Dolayısıyla çağın arzulara hitap eden, böylece insan iradesini felç edip bütün sahte nimetleri terk etmeye, insanlık onuruna sahip çıkabilecek bir direnişe ihtiyacı vardır. Bu ise çok kolay olmayacaktır. Çünkü eğitim, siyaset, inanç ve ekonomi mevcut durumdan yararlananların elinde topluma karşı bir silaha dönüştürülmüştür. Bu nedenle uyutulanların uyandırılması, çalınan kimliklerin geri kazanılması ve uyum içinde sosyal dengenin yeniden kurulması için zorlu bir mücadele ve kararlılığa ihtiyaç duyulmaktadır.

Garaudy, başkalarıyla birlikte, onlarla iletişim içerisinde paylaşarak yaşamayı ve sorumluluk almayı **diriliş** olarak ifade eder ve bütün insanlığı dirilişe sahip çıkmaya, dirilişin kendisi olmaya çağırır. Bu sürekli eylemsellikte; dönüşüm, ilerleme söz konusudur. Aşkın olan Tanrı'ya yönelik bu yolda, varsayılan bütün hedefler; yok etmek, tüketmek için değil, birlikte büyümek, ötelere ulaşmak için belirlenir. Burada aşkın Rab, içkin hale gelir, "*Diriliş de zaten budur: Gerçek ben, bendeki Allah.*"¹⁸ Düşünürü göre evrensel yeni düzenin kurucu ilkesi budur. Bu kuru bireysellik değil birlikteki çokluk, çokluktaki birliktir. Esası bencillik değil, sorumluluktur. Bu anlayışta insana ölüm yoktur. Çünkü ebediyetle dirilen ölmez, üstelik yaşayan bütünün parçası olmakla, ölüm de öldürülmüş olur, ölüm korkusu da. Böylece düşünür tasarımı insanların en büyük korkularını da saf dışı bırakıp, projesinde bir ebedi mutluluk hedefi belirler. Orada herkes artık bitmez bir enerjile, bütünün parçası olarak görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu onun çağa tanıklığının bir sonucu, yöneldiği mücadelenin kesintisiz sürecek bir formudur.¹⁹ Artık hem kendisi hem de insanlık için gidilecek yol bellidir ve bu yolda karşılaşılabilecek engelleri aşabilmek için gerekli olan sadece dirilişin bir parçası olabilmektir. Bunun içinse Hz. Âdem'den (a.s.) beri, aşkın Rabb'in insanlara ilettiği İlahî mesaja boyun eğilmesi zaruridir.

Garaudy'nin kendisini kuşatan inanç, kültür ve siyasi birikimle yüzleşmesi statik bir süreci ifade etmediği gibi değişimleri de inkârcı bir reddediş değildir. O hayatını kendi ifadesiyle devamlı bir ilerleme sürecinde yaşamıştır. "*Benim en büyük övüncüm, yirmi yaşındaki hayallerime şu seksen dört yaşında sâdik kalabilmiş olmamdır.*"²⁰ Bu nedenle hayatının hiçbir anını reddetmez, aksine bir lütuf olarak değerlendirir. "*Yön değiştirmelerim veya inanç değiştirişlerim, dönüşümlerim veya dönemeçlerim adı verilen şeyler, bir şartlanmışlıktan kurtuluşun aşamalarıdır: Her çok önemli karar, bir kısmilikten kurtuluş anı olmuştur. Hayatım kopuşlardan oluşuyor. Bu kopmaların hiçbirine de esef etmiyorum. Zira hiçbirini, kendisinden öncekini inkâr değil, aksine bir sınırın aşılması oldu.*"²¹ Ateist bir ailede yetişmeyi, antropomorfist Tanrı anlayışlarına kapılmama adına bir avantaj olarak niteler. Aynı şekilde Tanrı'yı kendi seçkin halklarına münhasır görüp özel ayinlerle ifade eden Yahudilerden olmamasının sebebini de buna bağlar. Eğitimle kendisine sunulan saf bilimciliği de şartsız kabulden kaçınmış, aklın sınırlarına hapsedilmiş rasyonalizm tuzaklarına da düşmekten kurtulmuştur. Protestan dostlarının sayesinde tesadüfen karşılaştığı Kierkegaard aracılığıyla, kendisine dayatılan aklı ve ahlakî sınırları aşabilmiş, İbrahimî fedakârlıklarla aşkın olanla irtibatı keşfedebilmiştir. Hz. İsa (a.s.) ile dışımızda ve üstümüzde olan Tanrı'dan sesimizi duyan bize bizden yakın olan bir Tanrı'ya geçiş yapmıştır. Çünkü Hz. İsa söylediklerini eylemleri ve yaşamıyla sahada temsil etmiştir. "*Her türlü riski*

¹⁷ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.442.

¹⁸ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.444.

¹⁹ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.445.

²⁰ Roger Garaudy, *Şahitlerim*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul 2020, s. 11.

²¹ Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.446; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 25.

göze alarak seçilecek yol bize bırakılmıştır. Benim için bu yol militanlığı seçmek oldu. Ve gönlü Hz. İsa ile dolu dolu Marksist oldum."²² Hayatının bütün anlarıyla böylesine barışık ve onlardan yararlanmayı bilebilmiş olmak düşünür için yeni fırsatlara da kapı aralamıştır ki, onların en önemlisi şüphesiz İslâm'dır ve onunla yeni bir ilerleme kaydetmesidir.

Garaudy'nin, İslâmî kimlikle buluşması hakikatle kucaklaşması anlamını taşır. Kendi ifadesiyle bu değişimin asıl sebebi, egemenlerin ideolojisine karşı, ezilenlerin yanında olmaktır. O geçmişin özlemine paylaşmak ve Batı'yı taklit için din değiştirmemiştir. Bunu yapmakta olan Müslümanlarla arasına mesafe koyar. Kurtuluş, diriliş ilahiyatları için İslâm'a girdiğini ilan eder. Sömürülmek istenenlerin safında tam bir direnişle zalimlere karşı mücadele etmek için İslâm'ı seçmiştir. Zira İslâm'a Hz. İsa'nın hayatına kattıklarından hiçbirini inkâr etmeden girmiştir. Aynı şekilde Marksizm'den toplumları tahlil etme toplumlar üzerinde etkili bir şekilde davranma üzerine öğrendiklerini yeni inancına taşımada da bir sorunla karşılaşmamıştır. Çünkü inancı hiçbir bilimi ve tekniği dışlamamaktadır.²³

Garaudy, bütün hayatının asıl gayesini sanatsal yaratışın, siyasî eylemin ve iman filinin tek bir bütün oluşturduğu noktayı arayıp bulmak şeklinde belirlemiştir. Ona göre bu aşkınlık arayışında Hıristiyan, Marksist ya da Müslüman olması yaklaşımında hiçbir değişikliğe neden olmamıştır. Sadece İslâm sayesinde her şey daha da netleşmiştir. O İslâm'da, hem bir güzelliğin dinini hem de bir eylem ahlakına ileten inancı bulmuştur. Bu nedenle Müslüman oluşunu şöyle betimler: *"Demek ki İslâm, benim hayatımda bir kopuş olarak değil, bir tamamlanış olarak gözükür."*²⁴ Garaudy bu kültürler ve inançlar arası yolculuğunu yani çağa tanıklığını bir tekâmül seyri olarak niteler ve her bir seçimle öncekini aşır yenisiyle mükemmelleşmeye bir adım olarak değerlendirir. Onun için bir değişim, alakasız, bambaşka bir şeye sıçrayış değil, aksine geçmişi iyileştiren ve ona yeni bir anlam kazandıran müspet bir yükseliştir.

Kısacası Garaudy'nin kendini inşa süreci; tanık olduğu çağın inanç, düşünce ve eylemlerine verdiği tepkinin, yaptığı eleştiri ya da özeleştirilerinin bir toplamıdır. Bu bakımdan doğrudan ya da dolaylı karşılaştığı her olayı kendini geliştirebilmek için bir fırsat olarak algılamıştır. Bu bağlamda gelişim süreci boyunca dünyayı kendi için cennete, geri kalanlar için cehenneme çevirmek isteyenlere karşı hep teyakkuzda olmuştur. Dolayısıyla onun ilerleyişi; kendisi, toplumu, çağı ile hesaplaşması, insanlığın elinden alınan haklarına sahip çıkması için bir çağrıdan ibarettir.

Garaudy'nin hayat hikâyesini iki dönemde ele alabiliriz. İlki, Batı düşüncesi ile karşılaşma, çeşitli alanlarda onu benimseme, sorgulama, eleştiri, başkaldırı ve tek tipçi bu otoriter düşünceden kopuş dönemidir. İkincisi, evrensel İlahî mesajın izinde, bütün insanlığı kucaklayan, Allah merkezli, insanın kendini gerçekleştirmesine imkân veren alternatif düzeni oluşturma cabasıdır. Düşünür; hayatının her bir safhasını, ilerleyici gelişiminin bir hazırlayıcısı olarak ele aldığından, onun bu gelişim safhalarını belirleyebilmenin, düşünce dünyasını tam olarak anlayabilme ve bunlar arasındaki ilişkileri öğrenebilme adına yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Düşünür Batı ile hesaplaşırken oldukça açık ve çekincesiz bir dil kullanır. Bunu şöyle vurgular: *"Korkunç bir kelimedir şu Batı kelimesi. Almanlar Abendland yani alacakaranlık ülkesi diyorlar... Sevmiyorum şu Batı terimini."*²⁵ Onun Batı'ya karşı bu açık tavrının nedeni, Batı Medeniyetinin insanlığa

²² Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.446-7; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 25.

²³ Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s. 262-263.

²⁴ Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s. 262-263.

²⁵ Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s.19; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 60.

ödettiği bedeller ve dünyanın sömürülmesinde oynadığı rol nedeniyledir. Düşünür, tarihinde insanlığa karşı işlediği suçlar yüzünden geçmişteki Batı ve bunları devam ettirme iradesi için de günümüzdeki formatı ile devamlı bir hesaplaşma halindedir. Batı, insanlığın ortak mirası ve sorumluluğu olan İlahî mesajı devre dışı bırakması onun yerine maddeyi ön plana alıp, insanlık için devamlı bir sömürü ortamı hazırlaması sebebiyle lanetlidir. Düşünür'e göre bu Batı, "*Her şeyden önce Avrupa'dır.*" Avrupa ise, dünyanın içinde hiçbir zaman büyük bir dinin doğmadığı tek kara parçasıdır.²⁶ Geçmişinde sahih bir geleneğe ev sahipliği yapmayan bu topraklar, başkalarının geleneği ve kültürüne de saygıdeğer bir yaklaşım üretememiştir.

Düşünür, Batı'nın ahlak ve inanç alanında Hristiyanlık ve özellikle de Katoliklik; hukuk ve siyaset alanında Roma; düşünce ve sanat alanında ise Eski Yunan geleneğinden beslenen arka planına ilişkin ciddi eleştiriler yöneltir. Çünkü Batı bunları köklerinden kopararak, kendini mutlak bir başlangıç olarak görmek istemiştir. Batı Medeniyeti; Antik Yunan, Hristiyanlık ve Roma'nın bir bileşkesi olarak biricik ve mucizevi bir oluşum şeklinde kendinden menkul bir yetkinlikle takdim edilmek istenmiştir. Oysaki inkâr edilen ve gizlenmek istenen gerçek; Batı diye adlandırılan bu medeniyetin doğuşunu, Mezopotamya ve Mısır'a yani Asya ve Afrika'ya borçlu oluşudur.²⁷ Hâlbuki tüm dünyaya, bilginin, kültürün, sanatın mucizevî bir şekilde Batı menşeli olduğu fikri empoze edilmiştir. Batı'nın esinlendiği kaynaklara bu efsanede en küçük bir yer bile verilmemiştir. Dünyayı meşru sömürü alanı görme ve kendini yüceltme bağlamında, hem Avrupa hem de Amerika, Batı ürünü bu zihniyetin her iki kıtadaki birer kopyasıdır.

Garaudy; Avrupa'da yetişmiş, insanlık tarihinin inanç ve düşünce serüvenine ayrıntılarıyla vâkıf olmuş bir mütefekkir olarak, Batı Medeniyetiyle kendi sahasında mücadele etmiştir. Yaptığı araştırmalar ve gözlemlerin bir sonucu olarak, ona göre göre, üç milyon yıllık insanlık tarihi içinde küçücük bir istisnadan ibaret olan "*Batı, bir kazadır.*" İnsanlık adalet, eşitlik, kardeşlik temelinde geleceğini yeniden belirlemek istiyorsa, Batı'nın kurgusal ve tehditkâr yönünü dikkate almak zorundadır. Çünkü Batı, kendi tarihi içinde *bireyi* her şeyin ölçüsü görüp *merkeze* alarak, her türlü gerçeği *kavrama* indirgeyerek, *bilim* ve *teknîği* en yüce değerler olarak benimseyerek insanın İlahî yönünü budamış, insan-tabiat ilişkisinde, üretime dayalı ilerlemeyi tek yol olarak kabul etmiştir. Garaudy, Batı'nın beyaz adamla özdeşleşen tarihi rolünün bu bireyci ve pozitivist yönünü "*beyaz hastalık*" olarak isimlendirmiştir. Bu hastalığın beslendiği üç kaynağı ise Eski Yunan, Roma ve Hristiyanlık şeklinde belirlemiştir.²⁸

Düşünür Antik Yunan, Roma ve Hristiyan gelenekle Batı'nın kendisini nasıl bir dar alana sıkıştırdığını vurgulayarak, insanlığın geleceği adına Batı'nın bu yönleriyle yüzleşip, insanlığın ortak değerleriyle uzlaşamayacak olan bagajlarından kurtulması gerektiğine dikkat çeker. Çünkü Batı, kendisini sefaletle sürükleyen bu kötü miras nedeniyle günümüzde de bir savrulma yaşamaktadır. Bunun neticesi kavramların içini boşaltmış, anlam dünyalarını tersyüz etmiştir. Bu bağlamda doğanın ve insanların yok oluşuna götüren gözü kör bir sapmayı "*Gelişme*" olarak benimsemiş, tarihin; sahip olanlar ile olmayanlar arasında tanık olduğu en korkunç kopuşa "*Demokrasi*" adını vermiştir. "*Serbest Mübadelâ*" ve "*Serbest Piyasa*" bahanesiyle en güçlülere, insanlık dışı diktalara, zayıfların yutulmasını sağlayan diktalara izin veren bir sisteme "*Özgürlük*" demiştir.²⁹ Her şeyi yeniden anlamlandırdığını

²⁶ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s. 55.

²⁷ Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s. 19; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 60

²⁸ Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s.9; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 39.

²⁹ Garaudy, *Batı Terörü*, s. 232.

varsaydığı sahte Rönesans'ıyla, hayatında maneviyat adına var olan her şeyi inkâr eden Batı, 16. yüzyıldan beri insanlığın başına kapitalist ve emperyalist tutkularıyla bela olmuştur. Böylece Batı kendini kaybedeceği yeni bir dine körü körüne bağlanmıştır. Gizli ilahı “büyüme” olan bu din için Batı, sadece üretime, ama faydalıyı zararlıdan, iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt etmeyen toplam üretime odaklanmıştır. Allah'ı devre dışı bırakan bu dinde, birey her şeyin merkezine yerleştirilmiş ve kendi kendine yeterlikle kutsanmıştır. Gelecek endişesi taşımayan bir umutsuzluk kültürü içinde yetişen kişiler için “hayat anlamsızdır” ve hedefe ulaşmak için “her şey meşrudur” inancı oluşturulmuştur.³⁰ Böylece hayatın anlamı ile mutlak değerlerin varlığının inkârı, insan için araç mesabesindeki bilim ve tekniği kendi başına gayeler haline getirmiştir.

Garaudy, büyük bir tehdit olarak algıladığı bu ruhsuz medeniyet için insanlığı yüksek sesle uyarmak ister. İnançları her ne olursa olsun, kadın erkek, bütün insanlığa seslenerek ikaz eder: “Eğer geleceğinizi seviyorsanız bilin ki Batı medeniyeti iflas etmiştir. Eğer hâlâ onun akıntısına kendinizi bırakmaya devam ederseniz bunun sonu intihardır.”³¹ Ona göre Batı bugün insanlığı imha edecek birçok projenin mimarıdır. Eğer engellenmezse, bu insanlığın yok oluşuna sebep olabilir. Yakın zamanlardaki savaşlarda ve elde ettiği teknik üstünlükle dünyanın birçok bölgesinde insanlığa nasıl felaketler, ölümler, kıtlıklar, şiddetler yaşatabileceğini göstermiştir. Adına gelişme dediği bir canavar üretmiş ve dünyamızın paha biçilmez kaynaklarını umarsızca tüketmektedir. Doğu ile arasında kurguladığı terör oyunları ile bu coğrafyayı yavaş yavaş siyasi ve ekonomik anlamda istila ederken, “barış” ve “medeniyet götürme” masallarıyla da uyutmaktadır.³²

Düşünür, Batı'nın sadece geçmişiyle sorunlu olmadığını, günümüz için de çözüm üretemeyecek bir kısırlıkta olduğunu belirtir. O, Batı için tehlike çanlarının çoktan beridir çaldığına inanır. Çünkü Batı'nın içine düştüğü çıkmazdan onu kurtaracak iç dinamiklere sahip değildir. Ne proje ve yöntem üretebilecek felsefecileri, ne rehberlik edebilecek edebiyatçıları, sanatkârları ne de sağlıklı entelektüelleri vardır.³³ Batı bu durumunu tespit edip sorunu çözümlenebilecek iradeden yoksundur. Başkalarıyla iletişime geçmemesi de çözümsüzlüğün diğer bir nedenidir.

Düşünürün insanlık için bir tehdit olarak algıladığı Batı'yla karşılaşması çeşitli evrelere ayrılabilir. Bunları Marksizm, emperyalizm, kapitalizm, oryantalizm ve küreselleşme başlıkları altında aşağıda kısaca ele almaya çalışacağız.

BATI'NIN ÖTEKİLEŞTİRDİĞİ MEDENİYETLERLE KARŞILAŞMA VE DİYALOG PROJESİ

Garaudy, insanlığın ortak birikimi olan geçmişin bilgeliklerini insanlığın hayat pınarları olarak ele alır. Bu anlamda Hindistan'da Upanişadlar, Bhagavad Gita ve Buda, İran'da Zerdüş, İbraniler arasında İşaya ve Hezekiel, Eski Yunan'da Hereklitos ve Pythagoras, Çin'de Lao Tsö ve Konfüçyüs gibi bilgeleri, Amerika kıtasında Olmek ve Şaven ile Afrika'da Nok Medeniyetlerini insanlığın beslendiği kaynaklar olarak sahiplenir ve güncellemek ister. Ona göre bu zengin miras, sadece İsa'dan önce insanlıkla buluşan ve yolunu aydınlatan geçmişin izleri değil, aynı zamanda geleceğimizi de ışıtacak değerlerimizin

³⁰ Garaudy, *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, s. 39; Garaudy, *İslâm Dünyasının Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 188.

³¹ Garaudy, *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, s. 37.

³² Garaudy, *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, s. 37-38.

³³ Garaudy, “Garaudy ile Röportaj Sansür Kurbanı Dev Bir Düşünür”, *Amerikan Efsanesi*, s. 186.

harmanıdır. Dolayısıyla günümüz insanlığı hâlâ onların bereketine muhtaçtır.³⁴ Ona göre nasıl ki tarihte, “*bütün bu gönül ve zihin aydınlanmalarından hareketle yeryüzü, tek bir ateş, tek bir dünya ve insanın tek bir zaferi gibi alev alev tutuşabildi.*”³⁵ Aynı şekilde bugün de, Allah’ı kalbinde taşıyan insanı diriltmek ve sosyal barışa dayalı birlikteliği sağlayabilmek için bu birikimden yararlanabiliriz. Dolayısıyla geçmişin bu mirasını yok saymak yerine, izleri takip etmek, küllerinden onu yeniden alevlendirebilmek değerli bir çaba olacaktır. Bu bağlamda Garaudy’nin düşünce evreninde, Gılgamış’tan, Zerdüşt, Konfüçyüs, Buda, Thales, Pythagoras, Eflatun, Hz. İsa (a.s.), Hz. Musa (a.s.), Hz. Muhammed (s.a.s.), Hz. Ömer (r.a.), Ebû Hanife, Gazali, İbn Arabi, Attar, Mevlana, Hegel, Marks, Engels, Kiergaard, Blondel, Cemaleddin Afgani, Reşid Rıza, Muhammed Abduh, Muhammed İkbâl, Emir Abdulkadir, Fazlurrahman’a kadar uzanan geniş bir etkileşim havzası ile karşılaşırız. O bu peygamber, filozof ve bilgelerin fikirlerini eserlerinde büyük bir ustalıklı işlerken; bazen sosyalizmin, bazen Konfüçyanizmin, bazen Hıristiyanlığın, bazen İslâm’ın insanlık için taşıdığı evrensel değerleri bir bütün halinde okuma gayreti göstermiştir. Çünkü o, tek bir olan Allah’ın, tarihin her döneminde insanlara yüklediği sorumlulukların evrenselliğine inanmaktadır. Onların farklı çağlarda, farklı inançlarda, farklı düşüncelerde seslendirilmesi değerlerini azaltmaz. Dolayısıyla hepsine yönelmekten ve yararlanacağı hikmetleri derlemekten kaçınmaz. Zira ona göre geçmişin bilgeliklerinin tüm kahramanları, ister destansı olsun ister tarihi hepsi bize hakikati, hayatı ve yolu öğreten rehberlerimizdir.³⁶

Garaudy’nin düşünce dünyasının kaynaklarının çerçevesini belirlemeye çalışırken geçmişle bağlantısını gördüğümüz gibi bunların eserlerindeki yansımalarını da dikkate almalıyız. Çünkü o geçmişin birikimini “*hakikat*” yolculuğunun ilerlemeci seyri içerisinde eserlerinde yeniden şekillendirir. Bu nedenle hayatının çeşitli evrelerinde öne çıkan Protestan, Katolik, Marksist, Sosyalist, devrimci ya da Müslüman kimliklerinin her birini besleyen unsurları tespit etmek kadar, o an için neye karşılık geldiklerin belirlemek de önemlidir. Garaudy’nin düşüncelerini bizzat kendi eserlerinden kronolojik bir yöntemle okuma imkânına sahip oluşumuz, bu zorlukları aşmada kolaylık sağlayacaktır. Bizzat kendi sunumuyla hayatını bize aktardığı eserlerin rehberliğinde yapacağımız okumalar, onun hakkında doğru sonuçlara ulaşmamıza yardımcı olacaktır. Bu bağlamda son aşamada İslâm’la gerçekleştirdiği hakikat arayışı ve insanlık mücadelesini bize yansıtırken, özellikle son eserlerinde ilk dönemlerden kısmen farklı sonuçlara ulaşmış olmasını da gözden kaçırmamalıyız. Bu nedenle onun düşünsel tekâmülüne uygun bir seyir izleyerek düşüncelerinin tahlil edilmesi önem taşımaktadır.

Garaudy evrenin ve insanlığın müreffeh geleceğinin “*medeniyetler/dinler arası diyalog*”la mümkün olabileceğine inanır. Hatta bunun acil ve zorunlu olduğunu vurgular. Çünkü Batı’nın öncülüğünde geleceğimizi tehlikeye atan bir hayat herkesi felakete sürüklemektedir. Bu yeni düzende, kendini mutlaklaştırma, ötekini sömürme ve inkâr sebebiyle küçük bir azınlık dışında insanlık sefaletle mahkûm edilmiştir. Bundan kurtuluş için öncelikle dünyadaki bütün inanç ve kültürlerin birbiriyle, “*doğru bilgi*” üzerinden kuracağı bir iletişim gerekmektedir. Dünyadaki kaynakların bütün insanlık için uygun bir şekilde kullanımını da sağlayabilecek bu diyalogla, insanlık bir anlamda varlığına sahip çıkacaktır. Bu onun hayatını adadığı bir projedir. Günümüzün insanı ve evreni yok etme potansiyeline sahip güçlerini, ancak medeniyetler diyalogu sayesinde durdurabileceğine inanmaktadır.

³⁴ Roger Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul, 2021; Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s.13; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 56.

³⁵ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s. 55.

³⁶ Garaudy, *Batı Terörü*, s. 56; Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi*, s.315 vd.

Genç bir askerken Cezayir’de ilk kez farkına vardığı, öteki medeniyetlerin sahip olduğu insani karakter onda büyük bir heyecan uyandırmıştır. Her şeyi kendinden menkul gören Batı’nın, kültürel erozyonuna uğramış bir zihinle muhatap olduğu Batı dışı bu kültürel zenginlik, gönlünde Medeniyetler Diyalogu ışığını tutuşturmuştur. Girdiği bu yolda kendini “*Asla polemik peşinde değildim, öncelikle kaygım, başkalarını ve onların öfkelerini anlamaktı*” diyerek ifade etmiştir. Böylelikle projesi, “*Medeniyetler Diyalogu*” eserinden sonra 1974’te “*Milletlerarası Medeniyetler Diyalogu Enstitüsü*”nü kurmasıyla ikinci meyvesini verecektir. Artık gayesi netleşmiştir; Batı dışı medeniyetlerin, evrensel kültüre katkısını ve günümüzde verebilecekleri desteği bütün insanlığa haykırmak istemektedir. Daha sonra “*İnsanlığın Medeniyet Destanı*”nı yazdığına vermek istediği mesaj; “*Daha insanî olabilmek için başka insanda, bende eksik olanı aramak; Her ağaçta meyvelerden daha çok çiçekleri sevmek; Allah’ta kaynakların umudunu yaşamak*” olmuştur. Onun niteliğiyle “*Geleceğimizde İslâm var*” ve “*İslâm’ın Vadettikleri*”de bu serinin eserleridir. Bütün bu eserlerinde hakiki bir diyalogun temel kanununu ise, “*Şöyle olması gereken bir Hıristiyanlığı, şöyle olan bir İslâm veya bir Marksizm’le karşılaştırmamak, aynı şekilde şöyle olması gereken bir İslâm’ı da şöyle olan bir Hıristiyanlık veya bir Marksizm’le mukayese etmemektir*”³⁷ şeklinde belirlemiştir. Bu diyalog insanların birliğini sağlayabilmek için başlatılmış bir organizasyondur; yoksa bir grubu diğerine dönüştürmek onda asimile etmek gayesi gütmmez.

Garaudy’e göre, diyalog için bütün insanlarla buluşabileceğimiz şu üç ortak noktayı iyi öğrenmeliyiz. İlahî mesajlarca da belirlenmiş olan bu üç nokta Allah’ın birliği, insanlığın birliği, hayatın anlamının birliğidir. Zaten İlahî mesaj, insana bunların farkında olarak dünyayı ve toplumları Allah’ın iradesine uygun olarak değiştirme sorumluluğunu bir gaye olarak belirlemiştir. Bugün yeryüzündeki bütün büyük dinlerde bu gayeye ilişkin esaslar bulabiliriz. İşte bizim insanî çabamız, bu ortak noktalar üzerinde gerçek bir diyalog geliştirmeye yönelik olmalıdır. Bu zemini kaybetmemek için ister Hindu, Brahman, ister Yahudi, ister Hristiyan olsun, bütün bu dinlerin müntesipleri, ister Yüce Yaratıcı’ya ait olsun isterse insanî ortak ilkeler olsun, bunlar üzerinde bir diyalog başlatmayı vazife görmeleri gerekir.³⁸

Düşünür, insanlığın birlikte hareket etmesinin birçok nedeni bulunduğuna işaret eder. Bunlar içinde en mühimi Allah’ın birliğidir. Ona göre Allah birse insanlık da birdir.³⁹ Zaten üç semavi dinin ve insanlığın bilgeliklerinin neredeyse tamamına yakınının Tanrısının da özünde aynı Allah olduğu bilindiğine göre bu din ve hikmet mensupları arasında diyalog için uygun zemin bulunmaktadır. Engel ise bu dinlerin tevhit anlayışına yönelik oluşan tahrifatlardadır. Onlar ortadan kaldırıldığında, Tek olan Allah etrafında bu büyük dinlerin mensupları ile tarihsel birikimlerin taşıyıcılarının diyaloga girişmesi mümkündür.

Düşünür, insanlığın Tanrı’ya itaat ve O’nun her an yaratmasıyla müdahale ettiği tabiatla uyum içinde, farklı din ve milletlerin birlikte hareketiyle barış içinde yaşayabileceği fikrini taşır. Bu kurgusal ve romantik düşüncenin onun zihnindeki karşılığı Rönesans’tır. Tarihte zaman zaman insanlık böylesi bir aydınlanmaya yaklaşmış, ama Tanrı’ya ya da tabiata ihaneti sebebiyle bir türlü bunu gerçekleştirememiştir. Bugün insanlığın elinde yeni bir fırsat vardır. İslâm’ın müteal Tanrı anlayışından beslenen Müslümanlarla, Hristiyanlığın pazar tektanrıcılığından kurtulmuş Hristiyanlar, Yahudiliği Siyonizm’den arındırmış Yahudiler, İbrahimî gelenek üzere bir araya gelebilirse insanlık barış içinde

³⁷ Garaudy, 20. Yüzyılın Biyografisi Garaudy’nin Felsefi Vasiyeti, s.325-326.

³⁸ Garaudy, İslâm ve İnsanlığın Geleceği, s.104-107.

³⁹ Roger Garaudy, İlahî Mesajlar Toprağı Filistin, s. 188.

yaşayabilecek, maddenin esaretinden kurtulabilecektir. Sömürüden kurtulan üçüncü dünya ülkelerinin de katılımıyla evrensel düzen kurulabilecektir. Gerçekten insanî bir düzen, yani dünyadaki her kadın ve erkeğin Allah'ın kendilerine bahsettiği bütün fırsatlardan yararlanabildiği, kendini gerçekleştirebildiği, herkese aynı hayat ve kültür fırsatının tanındığı bir düzen sağlanabilecektir.⁴⁰

Düşünür, bütün insanlığın geleceğini kurtaracak bir medeniyetler diyalogunun gerçekleştirilebilmesi için geçmişte kaçırılan fırsatların bilinmesi gereğini vurgular. Hastalıklı Batı yayılmacılığının bir sonucu olarak Amerika'da; Aztek, Maya, İnka; Asya ve Avrupa'da; İslâm, Çin ve Hint kültürleri ile bilgeliklerinin uğradıkları kıyım nedeniyle insanlık büyük fırsatları heba etmiştir. Bütün bu yıkımın tek sorumlusu diğer medeniyetleri yok etmekle ayakta kalabilen Batı Medeniyeti olmuştur. Şayet kendisinden yüzlerce, binlerce yıl önce insanlığın gerçek gelişimine katkı sunan bu medeniyetlerle doğru bir iletişim kurabilseydi, insanlık bugün toplu bir intihar ve yıkımla karşı karşıya bulunuyor olmayacaktı.⁴¹ Düşünür, bugün hâlâ Batı dışı kültür ve medeniyetlerle kurulacak sağlıklı ilişkilere oldukça fazla ihtiyacımız olduğunu belirtmektedir. *"Peki, bu insanlığı yaklaştırmakta olan bir felaketten kurtarabilecek midir? Belki, ancak hiç değilse Batı'nın öldürücü kuruntusunu; ekonomi, siyaset, kültür ve inanç gibi bütün düzeylerdeki önyargısını ortaya çıkarmayı ve bunların izini sürüp kovmaya çalışmamızı sağlayacaktır."*⁴²

Garaudy özellikle *"İnsanlığın Medeniyet Destanı"* kitabında *"diyalog"* için bütün dinlerin ve bilgeliklerin ışığında insanlığın oluşturduğu medeniyetlerin, nasıl bir ortak zemine sahip olduğunu belgeleriyle ortaya koymaya çalışır. O, insanlığın ortak zemini için mesajlarına atıfta bulunduğu Eski ve Yeni Ahitler, Kur'an ve Upanişatlar, Bhagavad Gita ya da Zend-Avesta arasında ayırım yapmaz.⁴³ Tek Tanrı'ya, insanlık ümmetine, iyiliğe, barışa, sorumluluğa, yardımlaşmaya, adalete vs. atıfta bulunan bütün müktesebat onun nezdinde kutsal bir metne dönüşür.

Garaduy'e göre diyalogda temel şart her muhatapın karşısındakinden öğreneceği bir şeyler olduğuna kanaat getirmesidir. Bu süreçte Hint'in ve Çin'in, Zerdüşt'ün ve Kitab-ı Mukaddes'in metinlerini, Afrika'nın ve eski Amerika'nın büyük dini geleneklerini bilen bir Müslüman, Kur'anî vahyin mükemmelliğini ve onu biricik yapan şeyleri daha iyi kavrar. Böylece diğer insanlarla daha seviyeli ve gönülleri fethedici bir diyalog kurabilir. Çünkü diyalogda başarıya, başkasının kendisinde hakikat olarak taşıdığı şeylerin hepsini kabul ederek yaklaşılr ve daha yüce bir inanca, onunkileri de dâhil ederek yükselmek istendiğinde ulaşılabilir.⁴⁴

Garaudy, Hz. Âdem'den (a.s.) Hz. İbrahim'e (a.s.), Hz. İsa'dan (a.s.) Hz. Muhammed'e (a.s.) her peygamberin bize Allah'ın iradesinden bir şeyler öğrettiğini bildiren İbn Arabî'yi, *"Medeniyetler Diyalogunun"* tarihteki en önemli isimlerinden biri olarak görür.⁴⁵ Düşünür, İbn Arabî'yi sahip olduğu şu hoşgörü sebebiyle bu unvana layık bulur: *"Konusu ne olursa olsun her iman Allah'a imandır; Allah'ın vahiyleri ise sonsuz sayıdadır."*⁴⁶ Bu tespiti İbn Arabî'nin yoldaşı olarak ele aldığı Emir Abdülkadir'in 1860'da 14 bin Hristiyan'ı korumasına alıp onları katliamdan kurtarması örneğiyle sunduğunu vurgulamalıyız.⁴⁷

⁴⁰ Garaudy, *Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.420.

⁴¹ Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s. 85-11.

⁴² Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s. 11.

⁴³ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s.69.

⁴⁴ Garaudy, *İslâm Dünyasının Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 115-118; Garaudy, *Terör Sorunu*, s. 45; Garaudy, *Batı Terörü*, s. 56.

⁴⁵ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s.130.

⁴⁶ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s.132.

⁴⁷ Garaudy, *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, s. 132.

Görüldüğü üzere Garaudy, insanlığın varlığını sorunsuzca sürdürebileceği bir gelecek için tek yolun diyalogdan geçtiğine inanır, hatta bunun tek çıkar yol olduğunu savunur. Çünkü çağımızda insanlık kendisini yok edebilmenin teknik imkânlarına sahip olmuştur ve karşılıklı imha masada olan bir seçenektir. İşte bu yüzden “*mutlak değerleri*” el birliği ile bulup ortaya çıkaracağımız bir diyalog zeminine ihtiyacımız vardır. Zira bireyselliğin ve milliyetçiliğin sonu intihara varan zorbalıklarından ve dogmatik inançlar ile partisel bağnazlıklardan bizi ancak bu değerler ve onların kültürlerarası dolaşımı kurtarabilecektir.⁴⁸ Garaudy’nin diyalog çabasında oldukça hümanist bir tavır sergilediğini ifade edilebiliriz. Hatta onun kucaklayıcı bir yaklaşımla, “*Bütün dinler ve bütün bilgelikler aynı gayeyi güdüyorlar mı?*”, “*Mutlak olana yaklaşımları birbirinden ayrı düşünülebilir mi?*”, “*Onları birbirinden ayırmadan hepsini birlikte yaşayabilir miyiz?*” sorularıyla dinler üstü ya da dinlerin birliğinde bir diyalog düşündüğünü belirtmeliyiz.⁴⁹ Böylece herkesin deruni bir şekilde imanı duyumsadığı, aşkın varlığın birliği etrafında kenetlendiği ve emperyalizme karşı ortak yol alabileceği, evrensel değerlerin üretildiği bir diyalog ortamı kurgular. Düşünür diyaloga mâni olan hangi din, hangi kültür, hangi ideoloji ve hangi fikir varsa onun karşısında tavır alır. Onun inancı, “*İnsanda tam anlamıyla insancıl olan şeyin bilincine varmamıza yardım etmeyen her eğitim, her sanat, her siyaset, bizleri dünya çapında bir intihara götürür.*”⁵⁰ O zaman insanlığın müreffeh ve mutlu geleceği için her türlü yobazlıktan vazgeçerek, gerekirse kendi inancımızdan da tavizler vererek, diğer din ve kültürlerle asgari müştereklerde bir araya gelerek, evrensel değerler kurgulamak için diyaloga kapı aramalıyız.

Kıscacası düşünür, dünyadaki farklı bilgelik ve inanç gruplarının İslâm ortak paydasında diyalogunu mümkün görür. Bunun İslâm özelinde olduğu gibi evrensel anlamda da geçerli sebepleri vardır. Her şeyden önce İslâm hem bir din hem de bir topluluktur; inanca dayalı bir topluluk. Bunun diğer inanç sahipleriyle nasıl bir araya gelineceğine dair en güzel örneğini Hz. Peygamber (s.a.s.), Medine toplumunda göstermiştir. Dolayısıyla ona göre hem İlahî mesajdan hem de Medine toplumundan yararlanarak, İslâm’ın toplum sözleşmesi ve siyaset, mülkiyet, adalet, ümmet, evrensellik, dinamizm ve eylem felsefesine açık oluşundan istifadeyle gerçek bir diyalog zemini oluşturulabilir.⁵¹

Düşünürün diyalogla gerçekleşeceğini umduğu hayalindeki gelecek, bütün insanlığın tek bir ümmet olarak, birlikte ahenk içinde yaşayacağı bir dünyadır. O, her alanda bunu engelleyen her türlü eşitsizlik, hegemonya, siyasi ve ticari farklılaşma ile devamlı mücadele içinde olmuştur. Çünkü onun medeniyetler arası diyalog girişiminin nihai hedefi bütün insanlığın birliğidir. Bu konuda oldukça iyimserdir ve bunu şöyle belirtir. “*İster Hz. Musa, ister Hz. İsa ve Hz. Muhammed gibi Hz. İbrahim çizgisindeki büyük peygamberlerin olsun, isterse Hinduizm, Budizm veya Mecusiliğin/Mazdeizmin bilgelikleri olsun, herkesin inancına ve kültürüne hoş bakan, aynı inançla birleşmiş evrensel bir ümmet gerçekleştirmek.*”⁵² İhtirasların, bencilliklerin, istilaların, doğal felaketlerin intihara sürüklediği insanlık için bu birlikteliğin tek çıkış yolu olduğu düşüncesindedir. İnsanlık ümmetinin oluşabilmesi içinse yegâne çözüm, inançların ve kültürlerin diyalogunun sağlanabilmesidir.

Düşünür, geleceğe nasıl bir dünya bırakmak istediğimizi sorgular ve gelecek nesillerin yaşaması ya da yok olmasını bizim tercihlerimizin belirleyeceğini vurgular. Eğer bizler kültürler arası ahenkli birlikteliği sağlayabilirsek, sosyal adalete dayalı bir düzen inşa edebilirsek geleceğimiz emniyette

⁴⁸ Garaudy, *Yobazlıklar*, s.185.

⁴⁹ Garaudy, *Yobazlıklar*, s.187.

⁵⁰ Garaudy, *Yobazlıklar*, s.191; Ayrıca bkz. Sadık Kılıç, “Roger Garaudy: Batı Entegrizmine Derin Eleştiri”, *Marifet Dini Araştırmalar Dergisi*, 2006, sy.3, s. 377 vd.

⁵¹ Garaudy, *20. Yüzyılın Biyografisi Garaudy’nin Felsefi Vasiyeti*, s. 326-332.

⁵² Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, s. 174.

olacaktır. Yok, bu emperyalist, pozitivist ve bireyci yaklaşımı miras bırakırsak insanlığın bir geleceği olmayacaktır. Öyleyse kapalı toplumlar modelini tercih edip birbirini tüketen imparatorlukların savaş sahnelerinde mi öleceğiz; yoksa açık toplum modelini seçip, karşılıklı diyaloglar ve uzlaşma ile yeni bir dünya mı kuracağız? O, insanlığın ikinci yolu tercih edip başkalarını imha ve inkâr yerine, onların özgünlük ve farklılıklarına saygı duymayı, sahip oldukları insanî ve ilahî yanları kabul etmeyi önerir.⁵³ Geleceğimizi inşa edeceğimiz, çocuklarımıza miras bırakacağımız dünya böyle bir zemine oturtulmalıdır.

Garaudy, insanlığın geleceğinde İslâm'ın olduğunu varsayar ancak bu Müslümanlar tarafından yerleştirilen, sınırlandırılan, işlevsiz kılınan İslâm değildir. Çünkü bu İslâm günümüz problemlerine çözüm oluşturacak bir din olmaktan uzaklaştırılmıştır. “*Şunu söylüyor ve şuna inanıyorum: 20. ve 21. yüzyılın sorunlarını Kur'an'ın sonsuz ilhamına göre ele alıp çözmesi için bugün İslâm'ın bir aggiornamento'ya (güncelleştirilmeye) ihtiyacı vardır. Şunu söylüyor ve şunu haykırıyorum: Bugün İslâm'ın, yeni bir tarihi safhada, o ilk sosyal adalet ihtiyacını yeniden duyması için "kurtuluş İlahiyatı"na ihtiyacı vardır. İslâm'ın, kendisini "halkın afyonu" yapan prenslerin ve onların ulemasının İslâm'ına karşılık, yeniden yoksulların İslâm'ı olmaya ihtiyacı vardır.*”⁵⁴

Garaudy'e göre günümüzde ihtiyacımız olan şey bir yenilenmedir, insanlığın birliği için insanın yapıcı boyutu olarak imanın bilincine varmaktır. Çünkü sadece devrimler değil, gerçek yazgı değişimleri de insanların zihinlerinde ve kalplerinde başlar. Yapmamız gereken asıl şey; Yahudi, Hıristiyan, Müslüman dinsel kuramlarının köhnemiş sahte “din” sözlerinin altına gizlenerek çatışmaları keskinleştirdikleri bir dönemde “yeni bir din” değil de iman birliği sayesinde insan birliğinin bilincine varılmasıdır. Bu, her şeyden önce “vahyedilmiş” denilen dinlerin hiçbirinin en doğru ve geçerli olduklarını iddia etmeksizin uzlaşısı olmalıdır. Zira taraflar daha işin başında, bütüncül ve mutlak hakikati elinde tuttuğundan emin olursa, hiçbir diyalog kurulamaz. Bunun tersine ancak her birimizin dininde eksik kalan ve biricik imana katılmasına engel olan şeyden yola çıkarak bir diyalog kurabiliriz.⁵⁵ Görüldüğü gibi düşünürün nihai hedefi İslâm üst kimliğinde özel dini anlayışlar yerine özellikle aşkın bir Tanrı inancı yani tevhid etrafında insanlığın imanî bir kardeşlik oluşturmasıdır. Gerçek diyalog ve gerçek kurtuluş ancak böyle sağlanacaktır.

Garaudy çağımıza sirayet eden pozitivist, kapitalist, bireyci ve maneviyattan uzak savruluş neticesi insanlığı bekleyen büyük tehlikeyi tanımladıktan sonra, çözüm olarak diyalogu önermiş; bizzat kendisi de inançlar ve kültürlerarası sağlıklı iletişimle müreffeh bir dünya kurulabilmesi uğruna mücadele etmiştir.

Garaudy, yaşadığımız çağın en büyük sorununu, özellikle Batı medeniyeti öncülüğünde geçmiş yüzyıllardan bugüne taşınan sömürgeciliğin artıklarından kurtulamamış kapitalist anlayışı sürdürmek olarak tespit eder. Dünyanın geleceği ancak Batının bu hegemonyasını yıkmakla güvence altına alınabilir. Bunun çaresi bütün ulusların içinde yer alacağı bir diyalog zemini oluşturmaktır. Elindeki imkânları kendi hâkimiyet ve gücünü artırmaktan yana kullanan ve toplumsal sorumlulukları reddederek aşırı bireyselliği teşvik eden Batı'nın insanlığı intiharın eşiğine getiren gidişi ancak bu şekilde engellenebilir. Ona göre çözüm, diyaloga açık yeni dünya düzeni oluşturmaktadır. Bu düzen,

⁵³ Roger Garaudy, *İlahî Mesajlar Toprağı Filistin*, s. 23.

⁵⁴ Roger Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.430.

⁵⁵ Garaudy, *Batı Terörü*, s. 53-54.

uygarlıklar arası uzlaşısı temeline bağlı olmalıdır. İnsanlığın buna her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır. Bu bir hayat meselesidir. Alarm zilleri çoktan çalmıştır. Belki zaman geçmiştir bile.⁵⁶

Garaudy, Batı'nın şu anki haliyle insanlığın müreffeh geleceği önündeki en büyük engel olduğunu düşünür. Ona göre değişmesi gereken sömürü üzerine inşa edilmiş Batılı paradigmadır. Bunun için kendisini dünyanın öğretmeni, efendisi ve değer yargılarının tek yaratıcısı olarak gören Batı'ya, şöyle seslenerek meydan okur:

“İçinde Allah'ın bulunmadığı ekonominizin vahşi usul ve uygulamalarını artık istemiyoruz,

İçinde Allah'ın bulunmadığı siyasetlerinizi, milliyetçiliklerinizi, bloklarınızı, terör dengelerinizi de artık istemiyoruz

İçinde Allah'ın bulunmadığı, menşemiz ve gayelerimizle ilgili sorulara cevap vermekten aciz, salt kudrete sahip olmaktan başka ihtirası olmayan, bilimin zıddı bilimciliğinizi de artık istemiyoruz.”⁵⁷ Bir Batılı olarak Garaudy, kendisinin Müslüman oluşuyla her şeyden önce, Batı'nın bu zihniyetini terk ettiğini ifade etmiştir. Batı da İslâm'la diyalog kurarak benzer şekilde bir kopuş yaşayabilirse, işte bütün dünyayı kurtaracak ve müreffeh geleceği oluşturabilecek hareket bu olacaktır.

Garaudy'e göre, eğer insanlar bireysel arzularının ötesinde hiçbir aşkınlığı hedeflemezlerse, bunun geleceklerinde sahte ve anlamsız özgürlüğe kapılmalarına, zayıfların güçlüler tarafından ezilmesine ve herkesin herkese karşı savaşmasından başka bir şeye varmadığını görecektir.⁵⁸ Dolayısıyla bu çöküşü önleyecek imanî bir tavır insanlığın geleceğinin de teminatı olabilecektir. O, gelecek tasarımında yani dünyanın huzuru ve insanlığın mutluluğu için oluşturulacak düzende İslâm'ın öncü rolüne dikkatimizi çeker. Hatta henüz Müslüman olmadan yazdığı “Geleceğimizde İslâm Var” eserinde “*Dinamik bir güç olan İslâm, sadece geçmişte kalmış bir medeniyet değil, aksine geleceğin inşasında bugün de katkı sunabilecek bir enerji barındırıyor*”⁵⁹ ifadeleriyle insanlığı İslâm'ı anlamaya ve ondan yararlanmaya davet etmiştir. Çünkü ona göre karşımızda, geçmişimizden çok geleceğimize yön verecek kurtarıcı bir enerji bulunmaktadır.

Garaudy, insanlığın geleceğini tehdit eden ayrışmaya dikkatimizi çekerek, bunun dünyanın Kuzey ile Güney ve özellikle de “sahip olanlar” ve “sahip olmayanlar” şeklinde bölünmüşlüğünden beslendiğini ifade eder. “Öyleyse çözüm nedir? Geminin batmasını nasıl engelleyebiliriz?” sorusunu sorar. Öncelikle yapılacak şey, evrenin içine itildiği çöküşün çatırdamalarını ve ezilen, öldürülen insanlığın çılgınlıklarını bütün dünyaya duyurmaktır. Çözüme gelince, kimse çözümün yalnızca ekonomik olduğunu düşünmesin. Evet, acilen halledilmesi gereken ekonomik dengesizlikler yok değildir. Ancak öncelikli olan ekonomi değildir. Çözüm siyasi de değildir; her ne kadar bugün, bu üçüncü bin yılın başında, 1917 ve 1944'te iki kez zafer için yardıma gelip, 1945'te kanı tükenmiş Avrupa'nın yıkıntıları üzerine dünyanın zenginliklerinin yarısına el koyanlar, dünya imparatorluğuna sahip olsalar da. Garaudy'e göre çözüm çok daha derindir: “*Elinde rotası bulunmayan, sarhoş ve darmadağınık olmuş, kendini kaybetmiş bir kaptanla, gemi nereye gittiğini bilmez durumdadır. Temel sorun her tür beşeri gayenin küçümsenmesidir; kendisi çözüldüğünde diğer bütün sorunların çözülmesini sağlayacak tek problem, gaye sorunudur. İşte kurtuluşun sırrı buradadır: Okullarda ve medyalarda öğretilen geleneksel/ortalama dinlerimiz asla “neden?” sorusunu sormaz. İşte bizi ölüme sürükleyen de budur. Bu soru, cevabını hiçbir*

⁵⁶ Roger Garaudy, *İslâm'ın Vadettikleri*, s. 18.

⁵⁷ Roger Garaudy, *Yüzyıllımızda Yalnız Yolculuğum-Hatıralar*, s.329.

⁵⁸ Garaudy, *Terör Sorunu*, s. 44.

⁵⁹ Roger Garaudy, *Geleceğimizde İslâm Var*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul 2021, s. 21.

bilgisayarda (muhteşem yöntem sunucusu) bulamaz; tam tersine bunun cevabı insanların kalplerinde ve kafalarındadır. Bu cevap, imanın seslenişidir: Ona Tanrı diyebilirsin... Dininin ne olduğunu söylemen önemli değil: Hıristiyan'ın, Müslüman'ın, ya da Tanrısız'ın. Önemli olan bu imanın, senin hayatında sana neler yaptırdığıdır. Çünkü din, düşünmenin veya inanmanın bir şeklidir, oysa iman harekete geçmenin bir tarzıdır."⁶⁰ İşte düşünürün insanın geleceği için belirlediği rota. Bu yol geminin batmasını, mürettebat ve yolcuların boğulmasını engelleyebilecek yegâne yoldur. Bu aşkın Tanrı'nın insana verdiği imanın izleyeceği bir yoldur ki, insanlığı kurtuluşun sahiline ulaştırabilsin.

Garaudy, medeniyetler arası diyalog ile çağımızda felaketin eşliğindeki insanlara bir çıkış yolu sunmak ister. Batı'nın kendisini merkeze alıp, insanlığın geri kalanını inkâr ettiği bir çizgi üzerinden geleceğin inşa edilemeyeceğini vurgular. Çünkü Batı, zaten doğru bir insanlık projesi geliştirememiştir. Onun bireyci, sömürgeci, pozitivist medeniyet anlayışı ile insanlık yeni bir gelecek inşa edemez. Bu sebeple dünyanın bütün insanları için oluşturulacak bir gelecekte, herkesin içinde yer aldığı bir "medeniyetler diyaloguna" ihtiyaç bulunmaktadır. Asya'nın, Latin Amerika'nın, Afrika'nın tarihi tecrübesinin, değerlerinin sahaya yansıtıldığı bir proje oluşturulabilmelidir. Batı'nın tekelci sosyal ve siyasal ilişkilerinin yeniden belirleneceği, üç kıtanın bilgeliklerinin ve isyanlarının incelenip, yeniden yapılanmanın gerçekleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu yeni bir ütopya oluşturmak değil, her biri hayatı değiştirmeyi hedefleyen pek çok farklı tipteki binlerce birlik ve topluluğun emellerini dikkate alıp, onların özlemlerinin ortak paydasını belirlemek ve gerçekleşmesini sağlamak için yeni ufuklar açabilmektir.⁶¹ Dolayısıyla her türlü birliğe mani olan Batı'nın tarihsel red ve inkâr zihniyetinden kurtulabilmek için, insanlığın tek seçeneğini İslâm'la yeniden buluşmakta görür. Dolayısıyla o, dinler ve kültürlerarası diyalogla ulaşmak istediği hedefe götürececek ilkelerin, İslâm'ın İlahî evrensel mesajı taşıyan özünden elde edilebileceğini belirtir.

Garaudy, günümüz Müslümanlarının tıpkı Hz. Peygamberin (s.a.s.) sahabileri gibi kendi zamanlarının ihtiyaçlarına cevap veren dipdiri bir imanla ayağa kalkmalarını ister. Allah'ın her an ve her saniye durmadan yarattığı bu dünyayı, kendi imanlarından hareketle düzenlemeye, şekillendirmeye davet eder. Geçmişin taklidine saplanıp kalmış olmalarını değil, yaşayan bir inançla, canlı bir ruhla, yeni bir hayatla evrene katılmalarını önerir. Ona göre bugünün Müslümanları için en önemli vazife yeni camiler inşa etmek değil, gerçek Müslümanlar oluşturmaktır. Kaynaklara dönmeyi geçmişe körü körüne bağlanmak olarak anlamayan, Kur'an'ı ölümlerin gözleriyle okumayan, Ezeli ve Ebedi olanın capcanlı mesajına her an kendini muhatap gören gerçek Müslümanlar.⁶²

Düşünür insanlığın geleceğini İslâm'da, İslâm'ın geleceğini ise ilk dönem İslâm'ının diriltici, eylemci, özgürlükçü, sorumluluk oluşturan ruhunda bulur. Allah, Hz. Âdem'den beri insana, yüklendiği emanete uygun davranışlarda bulunması için bu öze riayet etmesini emretmiştir. Ona göre ilk dönem İslâm anlayışı; ezeli ve ebedi İlahî mesajın bize gösterdiği doğru yoldan giderek, tarihin karşımıza çıkardığı her türlü sorunu çözebilme adına içtihatla bulunmayı içermektedir. Dolayısıyla ilk dönem İslâm'ı hem eskilere körü körüne bağlılığa hem de İlahî mesaja yer vermeyen sahte bir geleceğe tamamen karşıdır.⁶³ Bu sebeple Kur'an'da bulunduğu bu ilkelerin, dünyanın herhangi bir bölgesinde yürürlükte olmaması bir sorun teşkil etmemektedir. Önemli olan bu Kur'anî ilkelerin bir an önce hayata

⁶⁰ Garaudy, *Terör Sorunu*, s. 29-30.

⁶¹ Garaudy, *Medeniyetler Diyalogu*, s. 10-11.

⁶² Garaudy, *İslâm'ın Aynası Camiler*, s. 249.

⁶³ Garaudy, *21. Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, s.15.

aktarılması ve kurtuluş için eylemin başlatılmasıdır. Bu nedenle o; Müslümanların İlahî mesajı uygulamak yerine, maneviyattan kopmuş ve felakete sürüklenmekte olan Batı'nın büyüme ve kültür modellerinin taklidini doğru bulmaz. O yüzden Müslümanlar, Batı medeniyetinin ancak İslâm'ın İlahî ve insanî gayeleriyle örtüşen yanlarını alabilirler, bunun ötesi kimsenin işine yaramaz. Zira can çekişen Batı medeniyeti tıpkı Roma gibi çoktan geçmişin malı olmuştur. Bu sebeple İslâm'ın ve insanlığın geleceğini Batı'nın geçmişinde aramak beyhude, yararsız bir çabadır.⁶⁴

Garaudy, insanlığın geleceği için kurtuluş adresi olarak gördüğü İslâm'ın kendisini yenilerken ve geleceği yapılandırırken iki hususa dikkat etmesi gerektiğini vurgular. Birincisi Kur'an'ın evrenselliğinin önemsenmesi İlahî buyrukların dönemselsel hukuk kurallarına mahkûm edilmemesi, Kur'an'ın bütünlüğü ve kuşatıcılığı ışığında hayata ve davranışlara geniş bir perspektiften bakılması. İkincisi ise çoğu İngiliz ve Fransız menşeli, sömürgecilik döneminden miras kalan bütün kanunların hızlıca terk edilmesi. Çünkü bu kanunlar bir İslâm toplumu için kabul edilebilir olmayan bir dünya ve insan anlayışından hareketle hazırlanmıştır. Bunların en azından şu temel sebepten ötürü reddedilmeleri gerekir. O kanunlar, insanın İlahî boyutunu yok sayar ve onu bireyci bir yaklaşımla ele alırlar.⁶⁵

SONUÇ

Bu çalışma Garaudy'nin düşünce dünyasına bir giriş niteliğindedir. Yani yolculuğa karar aşamasını ifade eder. Bu büyük mütefekkirin insanlığa bıraktığı mirası okumaya heyecanı uyandırması ulaşmak istediğimiz bir hedeftir. Düşünürün hayat hikâyesini esas alarak, Batı-Doğu ekseninde bütün medeniyetlere kapı aralayan eleştirel ancak hoşgörülü yaklaşımının bugünün problemlerine çözüm sunan derinliğinin araştırılıp, ilham alınmasının insanlığın yararına olacağına işaret etmeye çalıştık. Bu bağlamda düşünürün; medeniyetlerin, kültürlerin, inançların, geleneklerin, tarihin, coğrafyanın kısacası insanlığın ortak müktesebatının rekabet, düşmanlık, menfaat ve sömürü için değil de insanlığı aşkın kudret karşısında birliği ve kardeşliğinin zeminini nasıl gerçekleştirebileceğine ilişkin tespitlerine değinmeye çalıştık. Son tahlilde insanlığın İslâm'a niçin ihtiyaç duyduğuna ilişkin tespitine değindik.

Düşünür, insanlığın geleceği için yapılan her türlü projenin mutlaka Müslümanlar da hesaba katılarak planlanması gerektiğini vurgular. Aksi takdirde başarısız olunması kaçınılmazdır. Bu hem Batı'nın İslâm'a olan ihtiyacının doğal bir gerekliliği hem de sosyolojik açıdan Müslümanların bugün dünya nüfusunun beşte birini temsil ediyor oluşunun bir gerçeğidir.

Garaudy, iman ve insanlık adına belirlediği büyük hedefinde, mutlak başarı yerine sorumluluğuna sahip çıkmayı önemser. O, kafasını kuma gömenlerden olmak istemez, aksine sahip olduğu imkân nispetinde ve elinden geldiğince gayret sarf eder. Şayet "*İnsanlığı tahrip eden bu sapmalardan, yarın çocuklarımız kurtulabilecekse, bizim küllerimizden onlara bir kıvılcım bırakmak isterim, onunla yeni meşaleler tutuşturacaklar, aydınlattıkları yollarında bizim onları kendi izimizden gelmeye değil, bizim önümüze geçmeye davet ettiğimizi anlayacaklardır*" der. Kısacası o, insan olmaya kazandırdığı anlamı öncelikle kendi yaşamında örneklendirir ve bütün insanlığa kendi tecrübesi üzerinde bir **diriliş çağrısında** bulunur. Bu çağrı uyanmaya, uyarmaya, anlamaya, anlatmaya, yaşamaya, yaşatmaya, aşkınlığa ve insanlığa bir davettir.

⁶⁴ Garaudy, 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, s.15.

⁶⁵ Garaudy, *İslâm Dünyasının Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 95.

KAYNAKÇA

- Ali Merad, "Prof Ali Merad'ın Takdimi", *Geleceğimizde İslâm Var*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul 2021.
- Cemal Aydın, "Garaudy Bibliyografyası", 21. *Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul 2020.
- , "Roger Garaudy", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2020, Ek cilt 1, ss. 463-466.
- , "Garaudy Bibliyografyası", *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, Timaş Yayınları, İstanbul 2021.
- , "Roger Garaudy", *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*, İnsan Yayınları, İstanbul 2015.
- Chenu, Marie Dominuque, "Takdim", 20. *Yüzyılın Biyografisi Garaudy'nin Felsefi Vasiyeti*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2017.
- Garaudy, Roger, "Garaudy ile Röportaj Sansür Kurbanı Dev Bir Düşünür", *Amerikan Efsanesi*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2002.
- , *20. Yüzyılın Biyografisi*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 1015.
- , *Aforozdan Diyaloga*, trc. Sadık Kılıç, Birey Yayınları, İstanbul 1986.
- , *Amerikan Efsanesi*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *Batı Terörü*, trc. Ayşe Meral, Pınar Yayınları, İstanbul 2008.
- , *Çöküşün Öncüsü ABD*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *Endülüs'te İslâm*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *Geleceğimizde İslâm Var*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *Hatıralar, Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2005.
- , *İlâhî Mesajlar Toprağı Filistin*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- , *İslâm Medeniyetinin İnsanlığa Katkısı*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2020.
- , *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 1990.
- , *İslâm'ın Aynası Camiler*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 2013.
- , *İslâm'ın Vadettikleri*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 2016.
- , *İslâm'ın Yükseliş ve Çöküşleri*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2016.
- , *İsrail Mitler ve Terör*, trc. Cemal Aydın, Pınar Yay., İstanbul 1996.
- , *İsrail Sorunu*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı, İstanbul 2017.
- , *Marks İçin Anahtar*, trc. A. Taner Kışlalı, Bilgi Yayınevi, Ankara 1974.
- , *Medeniyetler Diyalogu*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2011.
- , *Picasso-Saint John Perse, Kafka*, çev. Mehmet H. Doğan, Payel Yay., İstanbul 1991.
- , *Siyonizm Dosyası*, trc. Nezih Uzel, Pınar Yay., İstanbul 1983.
- , *Sosyalizm ve Ahlak*, trc. Selâhattin Hilâv, Süreç Yayınları, İstanbul 1976.
- , *Sosyalizm ve İslâmiyet*, trc. Doğan Avcıoğlu - E. Tüfekçi, İstanbul 1965.
- , *Sosyalizmin Büyük Dönemeci*, trc. İ. Banguoğlu - K. Yargıcı, İstanbul 1970.
- , *Şahitlerim*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2006.
- , *Yaşanmış Şiir: Don Kişot*, trc. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2012.
- , *Yaşayan İslâm*, trc. Mehmet Bayraktar, Pınar Yayınları, İstanbul 2000.
- , *Yaşayanlara Çağrı*, trc. Cemal Aydın - Nuri Aydoğmuş, Pınar Yay., İstanbul 1986.
- , *Yirmi Birinci Yüzyılda İslâm'ın Dirilişi*, çev. Cemal Aydın, Timaş Yay., İstanbul 2020.
- , *Yobazlıklar*, çev. Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul 2016.
- Kılıç, Sadık, "Roger Garaudy: Batı Entegrizmine Derin Eleştiri", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 2006, sy.3, ss. 377-396.